

Єсімов С.С.,
кандидат юридичних наук,
професор, професор кафедри
адміністративно-правових
дисциплін,
Львівський державний університет
внутрішніх справ
(м. Львів, Україна)

ДЕЯКІ ЦІЛІ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Державна політика у сфері національної безпеки складається з різноманітних стратегій, програм, законів і заходів, спрямованих на захист інтересів країни, збереження територіальної цілісності та ефективне функціонування державних структур, а також запобігання будь-яким зовнішнім чи внутрішнім загрозам [1, с.174].

Правова політика розробляється та втілюється в життя задля досягнення конкретної мети, що формує зміст і надає сенсу державному управлінському впливу в певній галузі суспільних відносин. Цілі правової політики – один із ключових параметрів, що визначають кінцевий результат політичних рішень держави у галузі права.

Формування належної правової політики є нагальним питанням держави, яка неухильно тримає напрям на європейські цінності. Правова політика є тим універсальним інструментом і комплексним засобом, що дозволяє ефективно захищати та гарантувати права та свободи людини і громадянина. Для реалізації правової політики важливим є досягнення належного рівня правової культури особи, що складає цілісну правову культуру суспільства [1, с.174].

Правова політика спрямовано створення ефективної системи забезпечення верховенства права та законності, підвищення результативності правового регулювання, зокрема у вигляді протидії протиправним посяганням. З її допомогою держава ставить за мету охорону суспільних відносин, у тому числі приватної власності, особистих і політичних прав громадян, що є фундаментальним фактором для розвитку правової державності. Правовий порядок перебуває під впливом ціннісних регуляторів, які створюють вихідні уявлення про соціально схвалювану поведінку. У цьому контексті держава розробляє та впроваджує заходи, спрямовані на запобігання правопорушенням, боротьбу зі злочинністю та корупцією.

Такі заходи включають санкції за порушення та превентивні дії, створені задля зміцнення правової культури серед населення, підняття загального рівня правової обізнаності та формування поваги до закону. Стабільність та передбачуваність розвитку суспільства – цілі, що стоять перед правовою політикою, які забезпечуються шляхом створення чітких та послідовних правил, встановлення меж дозволеної поведінки та ефективного механізму регулювання соціальних процесів.

Збагачення механізму правового регулювання супроводжується включенням норм моралі, етики, традицій. Встановлення та підтримка режиму законності є однією з ключових цілей правової політики держави. Це має на увазі активне формування правової системи, яка сприяє закріпленню норм і правил, визнаних суспільством і спрямованих на реалізацію та захист основних прав і свобод громадян. Принцип законності вимагає від органів державної влади, всіх суб'єктів правовідносин виконання встановлених законів та нормативів без винятку, що сприяє зміцненню всієї правової системи та гарантує стабільність у суспільстві.

Охорона найбільш значимих суспільних відносин – ціль, що досягається через правову політику, яка передбачає захист основних соціальних інститутів та інтересів громадян. Це включає встановлення правової бази для захисту економічних, соціальних, політичних та екологічних відносин.

Правовий захист даних сфер відіграє критично важливу роль у забезпеченні стабільності та прогресу держави, сприяє інвестиційній привабливості та соціальному миру.

Однією з ключових цілей правової політики в галузі національної безпеки є створення «силового» контуру, покликаною забезпечити найбільш ефективний захист основних принципів та національних інтересів. Цей контур передбачає встановлення чіткої системи правових норм, спрямованих на протидію діям чи ідеям, що загрожують національним інтересам. Він включає координацію між різними гілками влади та правоохоронними органами, встановлення санкцій за порушення цих норм.

Варто відзначити різноманітний характер цілей правової політики – вони варіюються від конкретної галузевої власності правової політики, від суб'єктів реалізації правової політики, рівня реалізації правової політики. Практичне втілення у життя засобів правової політики передують постановкою ієрархії цілей з допомогою програмно-цільового методу планування і управління, причому досягнення конкретних слугить засобом реалізації загальних.

Важливим аспектом правової політики є формування механізму правової охорони та захисту національної безпеки, що передбачає розробку комплексного підходу до засобів збереження національних інтересів. Такі засоби повинні враховувати баланс між індивідуальними правами та публічними інтересами, надаючи надійні інструменти підтримки територіальної цілісності, суверенітету.

Правові заходи з охорони цих цінностей вимагають адаптації до мінливої соціальної динаміки та безперервного перегляду відповідно до сучасних викликів з урахування воєнного стану та збройної агресії російської федерації. На практиці це передбачає вироблення конкретних правотворчих рішень, що задають межі охорони національних цінностей, встановлення норм, що сприяють національним інтересам та цінностям як компонент право виховного процесу.

На сьогоднішній день Стратегія національної безпеки України є ключовим юридичним документом, що визначає цілі правової політики з

охорони та захисту національної безпеки [3].

Це сприяє формуванню глибшого розуміння важливості збереження цінностей, що історично склалися, орієнтирів, які є фундаментом розвитку суспільства в умовах великомасштабних історичних викликів, таких як військова агресія російської федерації проти Незалежної України. Необхідність у цьому визначається загрозами, які є у міжнародно-політичній обстановці, зумовленими прагненням росії відродити імперію у межах бувшого СРСР.

Ідеологічний та психологічний вплив на населення сприяє утвердженню ідей, далеких від українського менталітету. Вони поширюють цінності тоталітаризму як засади «русского мира», заперечують патріотизм, служіння Незалежній Україні. Такий ідеологічний вплив негативно позначається на демографічній обстановці та становить реальну небезпеку для національних інтересів.

Доцільно виділяти загальні та спеціальні цілі правової політики держави, при цьому загальна ціль втілює бажаний стан правового життя суспільства, яке досягається в результаті реалізації правової політики, а спеціальні цілі деталізують цей бажаний стан.

Загальною ціллю правової політики держави у сфері національної безпеки є забезпечення правовими засобами збереження суверенітету, територіальної цілісності, незалежності як моральних орієнтирів, які об'єднують народ України.

Спеціальними цілями правової політики держави у сфері національної безпеки є: формування результативного механізму правового впливу у сфері охорони та захисту національних інтересів; розробка дієвих правотворчих рішень у галузі популяризації та поширення національних цінностей як соціально-правової основи формування національної ідентичності, досягнення громадянського миру та злагоди, культивування поважного ставлення громадян до України, Збройних сил України, європейської інтеграції, Північноатлантичному альянсу (НАТО). Завдання правової політики з охорони та захисту національної безпеки у контексті цінностей різноманітні та варіативні.

Національна безпека як правова категорія впливає на інформаційну політику, протидіє деструктивному впливу чужих інформаційних впливів, виховує громадян у дусі поваги до України та Збройних сил України, Європейського Союзу та США, що є невід'ємною частиною освітньої політики, спрямованою на гармонійний розвиток особистості.

Правова політика у сфері національної безпеки підтримує громадські ініціативи, формує історичну самосвідомість та повагу до України та Збройних сил, Європейського Союзу. Основні кроки з охорони та захисту національної безпеки зміцнюють позиції української мови, української науки, формують міжнародне обличчя України за рахунок просування традиційних європейських духовно-моральних цінностей, дотримання прав і свобод людини та громадянина, відстоювання незалежності та територіальної цілісності.

Розглядаючи цілі правової політики, необхідно підкреслити роль держави у створенні сталої системи ціннісних орієнтирів, здатних протистояти зовнішнім та внутрішнім викликам. Забезпечення правового захисту національної безпеки сприяє зміцненню національної самосвідомості та соціальної стабільності. У цьому контексті правова політика спрямована не лише на захист територіальної цілісності та суверенітету України, але також на спадщини минулого та гармонійне регулювання соціального розвитку у напрямі європейської інтеграції та вступу до НАТО, що зрештою слугує інтересам та благополуччю всього суспільства.

Правова політика у сфері національної безпеки повинна йти в ногу з часом і відображати потреби населення, все це за збереження багатства традицій, які є невід'ємною частиною національної ідентичності. Правова політика, заснована на збереженні національної безпеки, зумовлює стабільність суспільного життя та підвищує рівень довіри населення до державних інституцій.

Пріоритет Конституції України щодо вступу до Європейського Союзу та НАТО як основоположного нормативно-правового акта законодавства визначає можливість застосування конкретних міжнародно-правових норм на території України, що відбилося у Двосторонньому договорі між Україною та Сполученими штатами Америки [3; 4].

Окремі питання правового забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного стану та її окремих складових потребують застосування міжнародно-правових актів, що стосуються екологічної безпеки, а також інших аспектів безпекового середовища [5].

Поєднання міжнародно-правових та національних норм сприяє формуванню стабільного та передбачуваного правового порядку, зміцненню міждержавного співробітництва та захисту інтересів особи, суспільства та держави у сфері національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Івасюк І.Г. Загальна характеристика державної політики у сфері національної безпеки України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 1. С. 169-174.

2. Цуркан-Сайфуліна Ю.В., Барабаш О.О. Визначення правової політики держави в контексті заохочувальних норм права та правової культури особи. *Право і суспільство*. 2024. Том. 1 № 1. С. 262-267.

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL. <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Двостороння безпекова Угода між Україною та Сполученими Штатами Америки. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_001-24#Text

6. Дубинський І.Ю., Маркін С.І. Правова основа забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 20-23.